

עין משפט
נר מצוה

יח א מיי פ"ה מהלכות מעילה הלכה ז סמג עשין יד:
ב ג מיי פ"ז מהל' עבודת כוכבים הל' יב סמג לאלון כב טו"ש ע"ד סימן קמב סעיף ח:
כ ד ה מיי שם הלכה יב ופ"ה מהלכות מעילה הלכה ז ע"ש בכ"מ סמג שם ועשין יד טו"ש ע"ד שם:

בא ו מיי פ"ז מהלכות עבודת כוכבים הל' ח סמג עשין כב טו"ש ע"ד סימן קמא סעיף ג:

בב ז מיי פ"ז מהלכות שחיטה הלכה יד סמג עשין כג טו"ש ע"ד סימן ד סעיף ו:

בג ח מיי פ"ג מהל' עבודת כוכבים הל' יא ועין בהשגות וזכאף משה סמג לאלון כב טו"ש ע"ד סימן קמא סעיף ד:

בד ט מיי שם פ"ג הלכה ח סמג שם טו"ש ע"ד סימן קמא סעיף ג:
בה י מיי שם פ"ג הל' יא סמג שם טו"ש ע"ד שם סעיף ד:

רבינו חננאל

והא שפאי עבודת כוכבים דעיקר העבודת כוכבים קיימת דקתני לצורה פי' כדי לניווהה היא אסורה ושפאיה מותרין. ופריך (רבינא) (רב הונא) בריה דרב יהושע למה חובל הזה אסור שכן גידולת האילן להיות הנהלה שלו נובל בימות הגשמים ויוצאין חדשים תחתיהן ואין עבודת כוכבים בטלה דרך גידולה.
תו מוה"ב ריש לקיש לר' יוחנן קן שבראש האשירה יתיו בקנה קס"ד כגון ששיביר העוף עצים מן האשירה וקנהת הון וקתני יתיו בקנה הון כולו אלמא כיון ששברה הותרה. ופרקינן כגון דאיתא עצים מעלמא המוצא ביה.
ור' יוחנן אמר באי יתיו בקנה יתיו באפרוחין אבל לא הון שהון אסור הוא. ופירשה ר' יעקב האפרוחין בין באילן של הקדש בין באשירה מותרין ביצים כגון וכאן אסורין אמר רב אשי ואפרוחין שצריכין לאמן כבציעם דמו: **מורג'** יוליים כלים ועליהם צורת חמה או צורת לבנה או צורת דרקון (להר) [למן] המלה. ומקשינן וכו' אינן עובדין אלא לאלו בלבד והנהיה השורש לשון הרים לשום בבעות כו' ופריך בן יוסף ודאי עובדין לכל דבר אלא לצור צורה ולעובדה הני תלתא חשיבי להו וציירי ופלחי להו מידי אחרינא לא טרידי וציירי: מינקט רב ששת חומרי מנתייתא ותני כל המולות מותרין חוץ מן מול יוליים וזומה כל הפרצופות מותרין חוץ מפרצוף אדם כל הצורות מותרות חוץ מצורת דרקון. והיו בה רבנן וירשא וסיפא אי אפשר לאוקמה בעושה דתניא לא תעשון אתי לא תעשון כדמות

מב:

והא שיפויין דעיקר עבודת כוכבים קיימת וכו'. תימה מאי קא פריך דלמא שאני התם דשיפה עובד כוכבים ולהכי שרי אף בעיקר עבודת כוכבים קיימת אבל הכא דשיפה ישראל או נשמצרה מאליה אימא לך דאסורין היכא (דאיכא) [דעיקר] עבודת כוכבים קיימת וי"ל דהכי פריך והא שיפויין דעיקר עבודת כוכבים קיימת וקתני דשיפה עובד כוכבים דמוותרין ואפי' שיפה ישראל נמי הוי שרי אי לאו גזרה דרבא דממשי רשז"ל גופיה לעיל: **וקתני** יתיו בקנה. אלמא עבודת כוכבים שנשמצרה מאליה מותרת והקדש היינו טעמא דאין מועלין מן התורה דמוקי לה בסמוך בגידולין הבאין לאחר מכאן וקסבר אין מעילה בגידולין ופירש הקונטרס ולא יעלה על האשירה ויטלנו דל"כ נמלא משתמש באשירה ונראה דדוקא נקט יתיו בקנה שאפילו יכול ליתלו צידו בלא עליה על האשירה אסור כדי שלא יאמרו עכשיו הוא שוצרן מן האשירה: **ורבי אבהו** אמר מאי יתיו **לאפרוחים**. פ"ה דמוקי לה בשצרה ממנו עטים ויפה פירש לפי שיטת הספר שצנאן דקאי לגזוי דלא מילף מיניה היתר עבודת כוכבים מיתר דמעילה פרק ולד חטאת (דף יד.) גרס דבר' אצרה לעולם דאיימי עטים מעלמא וקנינה דהם ומאי יתיו

באפרוחין כאן וכאן מותרין בביצים כאן ובאן אסורין אמר רב אשי 'ואפרוחין שצריכין לאמן כביצים דמו: **בתנאי'** המוצא כלים ועליהם צורת חמה צורת לבנה צורת דרקון יוליים לים המלח רבן שמעון בן גמליאל אומר 'שעל המכובדין אסורין שעל המבוזין מותרין: **גמ'** למימרא דלהני הוא דפלחי

להו למידי אחרינא לא ורמינהי ^(א) השוחט לשום ^(ב) ימים לשום נהרות לשום מדבר לשום חמה לשום לבנה לשום כוכבים ומזלות לשום מיכאל שר הגדול לשום שילשול קמן הרי אלו זבחי מתים אמר אבוי מיופלא לכל דמשכחי פלחי מוצר ומפלחי הני תלתא דחשיבי ציירי להו ופלחי להו למידי אחרינא לגוי בעלמא עברי להו מנקיט רב ששת חומרי מתנייתא ותני כל המזלות מותרין חוץ ממזל חמה ולבנה וכל הפרצופן מותרין חוץ מפרצוף אדם וכל הצורות מותרות חוץ מצורת דרקון אמר מר כל המזלות מותרין חוץ ממזל חמה ולבנה ^(א) הכא במאי עסקינן אילימא בעושה אי בעושה כל המזלות מי שרי והכתיב **וְלֹא תַעֲשֹׂן אֹתִי** ^(ד) לא תעשון כדמות שמושי המשמשין לפני במרום אלא פשיטא 'במוצא ובדתנן המוצא כלים ועליהם צורת חמה צורת לבנה צורת דרקון יוליים לים המלח אי במוצא אימא מציעתא כל הפרצופות מותרין חוץ מפרצוף אדם אי במוצא פרצוף אדם מי אסור והתנן המוצא כלים ועליהם צורת חמה צורת לבנה צורת דרקון יוליים לים המלח צורת דרקון

צורת דרקון לצדה אסורה אלא נקט

על הכלים לנכותא דאפילו הכי פלחו להו: **יולייבם** יים המלח. פ"ה ורבנן היא דלמרי (לעיל דף מ.) כל שאר כלמים מותרים ולפי פירושו לא דק דהא אוקי רבי מאיר דאסר דוקא בצלנדטי אבל שאר כלמים מותרים אס כן אפילו כרבי מאיר אתיא וכן פי' רשז"ס ולפי' ר"ת דאוקי אנדנטי אשירותא דרבנן אבל שאר כלמים כולי עלמא אסירי ז"ל דשאר כלמים שהן אסורים בשאינם על הכלים אבל בכלים כולהו לגוי עבדי להו לצד מהנך ולהכי פריך בסמוך פרוףא אדם מי אסור כלומר על הכלים מי אסור דלחודיייהו הא אסרינן כלמים דמתני' **לכ"ע: חומוברי** דמתנייתא. פירש רשז"ס כללי דברייתא דהוי כמין חומר שקושר וכולל דברים הרבה ככלל אחד ^(א) וינחא טפי מפרש"י:

רשז"ס

אין פרצוף אדם לא אלא פשיטא 'בעושה וכדרב הונא בריה דרב יהושע אי בעושה אימא סיפא כל הצורות מותרות חוץ מצורת דרקון ואי בעושה צורת דרקון מי אסיר והכתיב **וְלֹא תַעֲשֹׂן אֹתִי** אלהי בכף ואלהי זהב ^(א)

והאי מותרין דקאמר מותר לצייר: אפי'. דמות העומדין אללי: **צמוא**. ומותרין בהגאה קאמר: **אלא פשיטא צעושה**. דכל פרוצפין כגון דמיה ובהמה מותר לצייר. ואף על גב דשור ואריה ושאר שמשין של מעלה הן לא דמו דהתם ארבעתן יחד לגוף אחד והכא חד פרוצף וכו' לא חוץ מפרצוף אדם דאפילו לחודיה אסור: **וכדרב הונא** בריה דרבי **יהושע**. דאמר לקמן בשמעתינ' ^(א) קרי ביה לא תעשון אותו כדמותי:

כל הצלמים פרק שלישי עבודה זרה

דרך גדילתא. זה דרכה כל השנה להשיר עלין שלה ולגדל אחרים אבל שפאן עובד כוכבים דעמו לצטלן ולהשליכן: לא נהנין. דאסור מדרבנן: ולא מועלין. אס נהנה לא מעל מדאורייתא שיתחייב קרבן מעילה. לקמן מפרש טעמא: יסיו **צקנה**. ישלך עצי ^(א) הקנה צמקל מן האילן ^(א) וישרפנה ויהנה מהם ולא יעלה על האשירה ויטלם דאס

כן נמלא משתמש באשירה במקום סולס ווו היא הגאה ממנו^(א) מן האשירה: וקסני יסיו **צקנה**. ושרוף עצי ^(א) הקנה אלמא עבודת כוכבים שנשמצרה מאליה מותרת: לא נהנין. מדרבנן דלמא אמו לאיתנהוי מעצי האילן דהקדש גופיה ובאשירה לא גזור משום דדיילי מיניה: מידי איירא. כלומר מהא לא תסייעה לר' יוחנן לעולם בשקינתה צעזי הקדש גופו ומשום הכי לא מועלין: **דגידולין** **בבאין**. צאילן אחר שהוקדש עסקי' והוא לא הקדיש אלא חילן וקסבר האי מנא אין מעילה בגידולין ומדרבנן הוא דאסירי וגבי אשירה נמי בשקינתה צעזי אשירה עצמן וקתני יתיו **כרש לקיש: ורבי אבהו** א"ר יוחנן. מהדר לתרוצי לתיובתיה צניויא אחריתא. לעולם לא תוקמה צניויא דחיקא דאייתי עטים מעלמא ואפילו הכי לא מילף מיניה היתר שצרי עבודת כוכבים דהא דקתני יתיו צקנה אאפרוחין קאי לא אעטים ואינטריך לאשמועינן דלא גזרינן התות קנה שמא יעלה דרך האילן וירשא צעזים וקסבר אין מעילה בגידולין וגלי אהקדש דאסור מדרבנן וכו"ש לאשירה דמדאורייתא נמי אשירה מוספת יומת מעיקרה דמתנן במתני' ^(א) גידעו ופיסלו לעבודת כוכבים והחליף נוטל מה שהחליף והשאר מותר והא דלא ערבינהו משום דלא מצי למיתני ליה ולא מועלין באשירה דהא לא שייכא צה דין מעילה וסיפא באפרוחין וגלי באשירה והי"ה להקדש וקסבר אין מעילה בגידולין: **אסברה** לך. **מתני'** **אליצא** דר' יוחנן: **כאן וכאן**. צין בהקדש צין באשירה מותרין דאין צריכין לאילן: **צציעס כאן וכאן אסור**. שצריכין לאילן וגזור צה רבנן כעל חילן עצמו: **בתנאי'** **צורה חמה**.

מזל חמה וכן לבנה. ורבנן היא דלמרי (לעיל דף מ.) כל שאר כלמים מותרין. ובגמ' מפרש מאי שם הני: **שעל המזכזדים**. שעל כלים מכזזדים שחשמישן לכבוד. ובגמ' [מג:] מפרש לה: **גמ' לשם הרים**. לשר הממונה על ההרים: **שילשול** תולעת. אלמא אורחיייהו למיפלחיהו ומסתמא נמי גגור דלמא פלחניהו: **אמר אביי מויפלא לכל דמשכחי פלחי**. ^(א) ומספיקא לא גזור רבנן עלייהו דאס לך אין לך המומר: **ציירי להו ופלחו להו** הלכך ציירי להו מוצר ומיפלא לצייר צורה כדי לעצדה להני תלת דחשיבי להו וכו': ^(א) דרקון. דומה לנחש: **מנקיט חומרי**. מלקט משניות החמורות לתרין ואומרן צבים המדרש כדי שימנו לכן לפרקן: **מוסרים**. לקמן (דף מג.) מפרש מאי מותרין: ודגים לא קרי פרוצף אלא צורה: **אילימא צעושה**.

אלא פשיטא צעושה. דכל פרוצפין כגון דמיה ובהמה מותר לצייר. ואף על גב דשור ואריה ושאר שמשין של מעלה הן לא דמו דהתם ארבעתן יחד לגוף אחד והכא חד פרוצף וכו' לא חוץ מפרצוף אדם דאפילו לחודיה אסור: **וכדרב הונא** בריה דרבי **יהושע**. דאמר לקמן בשמעתינ' ^(א) קרי ביה לא תעשון אותו כדמותי: **הני** ^(א) כאן ובאן מותרין. צין צאילן של הקדש וצין של אשירה, לפי שאין צריכין לאילן שפורחין בכל מקום שרצוין, אבל ציעס כאן וכאן אסורין. משום דלא מידי וצריכין לאילן וכאילן עצמו דמי ^(א). ואפרוחין שצריכין לאמן. שעדין לא גדלה נוטמן ואין יכולין לפרות. כציעס דמי ואסירי ^(א). לשום מיכאל כו' לשום שילשול קטן. כלומר לשום גדול שכלל הבריות או לשום קטן שנטילם ^(א) חולין ^(א). הרי אלו זבחי מתים. ליאסר בהגאה דיון תקרובת עבודת כוכבים שאסורה כמות ומת אסור בהגאה, דנפקא לן ^(א) (לעיל כט.) מותמת שם מרים, וגמר שם שם מעגלה ערופה ^(א). לא תעשון אתי. צורות העומדים אחי' ^(א) (דף כד.).

מסורת הש"ס

^(א) צדפוי"ו אמר רב הונא ברי' דרבי יהושע לציין, ^(א) [מעילה יג: יד. כל הסוגיא פ"ש וצ"ע], ^(א) חולין מ. [מוספתא שם פ"צ ה"ו], ^(א) ר"ה כד., ^(א) וישרפם. יעביד., ^(א) יעבידן מחי., ^(א) [לקמן מח., ח] [שעך לעיל במשנה], ^(א) [דף מג: א].

תורה אור השלם

1. לא תעשון אתי אֱלֹהִי
בכף ואלהי: יְהוָה לא תַעֲשׂוּ לָכֶם:

שמות כ יט

גליון הש"ס

גמ' ולא מועלין מדאורייתא. דף מעילה דף ג' ע"א ושם דף יא ע"ב מוס' ד"ה מורים וצ"ע:

הגהות הב"ח

^(א) גמרא ורמינא השומט לשום הרים לשום גבעות לשום ימים לשום נהרות לשום מדברות וכו' שילשול קטן שביים הרי אלו: ^(א) שם חמה ולבנה נמצי עסקין כל"ל ומוציא הכל ממקו: ^(א) שם ואלהי וכו' לא תעשון כדמות שמושי המשמשין לפני בברום הני חין: ^(א) רש"י ד"ה יתיו וכו' עזי הקן צמקל: ^(א) ד"ה וקתני וכו' עזי הקן צלמא: ^(א) ד"ה אמר אביי וכו' פלחי מיהו מספיקא וכו' חין לך דבר המומר הס"ד ואח"כ מ"ה מוצר ומיפלא לצייר וכו' דחשיבי להו וכו' הס"ד ואחר כך מ"ה מנקיט ואח"כ ד"ה מותרין לקמן מפרש מאי מותרין הס"ד ואח"כ מ"ה חוץ מצורת דרקון דרקון דומה לנחש ודגים לא קרי: ^(א) תוב' ד"ה מומרין וכו' וינחא טפי מפרש"י. י"ב ובר"פ חולין ירש דף קל"ח פי' רש"י גופיה חומרי מנתייתא חומר קשר ע"ש:

מוסף רש"י

יתיו בקנה. שםא חינו יכול להגיע צידו לקן ויפיל בקנה הקן לארץ. אבל לא יעלה לאילן ויקחת, שלא יהנה מן האילן צעלייתו כשעולה עליו ^(א) [ושעלה ג:]. וקנינה בהן. שהקוף שוצר מן הענפים של חילן ושעה הקן, דהייט עבודת כוכבים שנשמצרה מאליה. דלא ציטלה העכו"ם ^(א) [ד]. וקתני יתיו. דמשעת דמותא בהגאה ^(א) [שם]. דאיייתי. העוף, עצים מעלמא. ושעה קן ^(א) [שם]. לא נהנין מדרבנן. הואיל ועל חילן של הקדש קאי, ולא מרעלין. הואיל דאימי מעלמא ^(א) [שם]. בגידולין הבאין לאחר מכאן. לעולם אימא לך דאחצר מנופיה ואחצי לא מועלין הכא גבי הקדש, משום דגידולין הבאין לאחר שהוקדש עסקינן, וקסבר אין מעילה בגידולין, וליכא למקט מהכא לעבודת כוכבים שנשמצרה מאליה ולא קשאי לר' יוחנן